

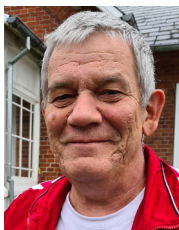

Stari Most broen, det omliggende kvarter og landskabet er smukt og charmerende, selv om der er mange turister - også midt i oktober.

En far-søn rejse i det moderne og historiske Balkan

I Mostar får vi en unik indsigt i både det moderne og historiske Balkan. Fra den storslåede Stari Most-bro til en rørende mindehøjtidelighed for Balkans mest kendte sanger, Halid Beslic, er byen et levende vidnesbyrd om både kultur og modstand

TEKST OG FOTO:
HENRIK KØHLER
redaktion@midtjyllandssavis.dk

På vores roadtrip til Bosnien er min søn Marius og jeg er stået på bussen i Bosnien-Hercegovinas hovedstad, Sarajevo, med kurs mod legendariske Mostar. Togrejsen koster kun det halve og turen gennem smukke bjergrige landskaber skulle være noget helt særligt. Men der er en hage: Dagens første afgang er kl. 7:15. Den sidste er efter kl. 17. Det går slet ikke når man er afsted med en teenager og selv er en gammel mand.

Udsigten fra bussen, der har tjent sit første arbejdsliv i Tyskland et sted, er nu heller ikke så ringe. Desværre sidder der en mand lige bag buschaufføren, der med en malende stemme kværner

næsten uafbrudt og smågriner over sine egne anekdoter.

I Mostar vælger vi at gå med vores rullekufferter hen til lejligheden. Solen skinner, så man kan lige så godt lære byen at kende på den måde. Udlejeren kan bekræfte, at der kl. 17 vil være en mindehøjtidelighed i anledning af, at Balkans måske mest populære sanger Halid Beslic døde for få dage siden. Det foregår på Det spanske torv.

Sangeren forenede

Halid Beslic var populær på tværs af politiske og religiøse skel. Han var en sanger, der forenede alle mennesker i det ellers noget splittede Balkan. Han gav tillige gennem sit liv store beløb til godgørende formål. Der er en sand folkevandring ad alleen hen mod torvet, hvor nogle store højttalere er opstillet. Formentlig et sted mellem tusinde og to

tusinde mennesker står og synger stille med på den ene sang efter den anden, unge som gamle, kvinder og mænd. Der filmes med mobiltelefoner, og man aner tårer i øjnene hos flere blandt publikum.

Selv om jeg ikke forstår teksterne, må jeg også tørre øjnene et par gange. Det er en meget rørende og rigtig fin oplevelse. Det lader ikke til, at der er nogen, som skal sige et par ord i forbindelse med samlingen. Musikken taler for sig selv.

Herfra bevæger vi os ned mod den gamle bydel og kommer snart til de snævre gader med stenbelægning og souvenirboder. Det bemærkes, at mange boder sælger Palæstina-flag, og der er pro-Palæstina slogans på murene, men dette folk har jo også oplevet krig og besættelse på deres egen krop.

Selv på en dag midt i oktober er her tæt af turister. Godt, vi ikke er her i juli og august. Vi når frem til den famøse og smukke Stari Most bro, hvor vi står og inhalerer situationen lidt. Det er her vovehalse, traditionen tro, springer de cirka 20 meter ned i den livlige Neretva flod efter først at have foretaget en indsamling på mindst 200 kroner blandt turisterne.

Da broen blev i ødelagt af kroatisk styrke i 1993, var det for de fleste indbyggere, som hjertet var blevet revet ud. I 2004 kunne den indvies efter femårs genopbygning med de originale sten, der blev hentet op fra bunden af floden. Operationen kostede omkring 116 millioner kroner, og indvielsen blev fulgt af den samlede verdenspresse.

På vejen hjem er vi forbi en tankstation sammen med cirka det halve af byens indbyggere.

Supermarkeder holder lukket søn-

BALKAN-REJSE

Tre af mine fem børn har jeg slæbt med på dannelsesrejse til Latinamerika i en måned, når de fyldte otte år. De to sidste kom med til Nordportugal og Rumænien. Jeg har også rejst med børnene på tomandshånd, når de var voksne. I den seneste udgave har min 18-årige søn Marius og jeg været i Bosnien-Hercegovina og Montenegro i 13 dage. Den rejse er der blevet fire artikler ud af. Denne artikel er nummer to i rækken.

dag, så vi har endnu ikke kunnet fylde køleskabet.

Vores udlejer har spurgt, om vi vil annullere vores ophold, så hun selv kan score de 25 procent, som bureauet skal have i provenu. Lejligheden er deres eneste indtægt. Det kan vi ikke lige finde ud af, men så vil hun skrive, at vi aldrig dukkede op, hvilket vi skal bekræfte om nogle dage. Det har vi ingen problemer med.

Min søns kammerat Edin går på HF på TH Langs i Silkeborg. Han har kontaktet os og har fortalt, at faderen Enis har startet bilen i Nr. Snede og er kørt til Mostar, da Edins farmor er alvorligt syg. Faderen har tid til at drikke kaffe med os dagen efter. Følgende dag bliver vi hentet i den sorte Mercedes af far Enis og dennes bror Kemal. Til at begynde med skal vi hen i det fancy storcenter Mepas og drikke kaffe. Kemal, der arbejder på en maskinstation, er lidt sat af, da han jo er den eneste af os fire, der ikke taler dansk. Jeg fortæller, at jeg var ansat på et asylcenter under Dansk Røde Kors i godt tre år under hele Balkankrigen og tog mig af flygtninge fra Bosnien-Hercegovina. Broderen sender mig et varmt blik og lægger sin hånd taknemligt på mit knæ: »Danmark har altid været gode til at hjælpe os«, siger han.

Han fortæller, at han for nogle år siden af sin arbejdsgiver fik »tilbuddet« om at arbejde om lørdagen - uden løn. Afslog han, stod der andre parat til at overtage hans job. Det er stygt, men derfor har vi fagforeninger. Nu er han så heldigvis tilbage på normal arbejdsuge igen.

Vi får en havesnak

Efter kaffen skal vi ud til Kemal og dennes kone Alma. De bor lidt i udkanten af byen i Opine Mostar i et hus med have. Der står en trykkoger i garagen og sprutter. Vi starter med en rundvisning udendørs, hvor Kemal har opført en kolossal mur på grund af et mudderskred for et par år siden, der medførte at mudderet stod i en meters højde hen over bilen og ind i huset. Der vokser spinat i det meste af køkkenhaven, men også kål og bønner. Vi får en havesnak om heste og kolort, så godt det lader sig gøre.

Nu skal vi ind og sidde i sofaen rundt om sofabordet. Der bliver stillet an med dåseøl, flere slags sodavand og kaffe. Jeg skal også smage en lille hjemmelavet skarp, der er lavet på druerester ligesom grappa. Den kommer i en stor forhenværende sodavandsflaske og smager fortrinligt. Der tændes for fjernsynet, som viser begravelsen af Halid Beslic i hovedstaden, hvor man har forventet en halv million deltagere. Snart kommer en hel sværm af forskellige hjemmebagte kager på bordet. Efter en tid bliver de afløst, i en glidende overgang, af et regulært aftensmåltid bestående af stykker af (trykkogt) oksekød og fritter fra haven. Der er lækre blommer fra haven, to slags ost, spegepølse og traditionel Börek, som er feta og spinat

bagt i nogle spiralformede ruller. Det er en kamp mod overmagten at spise sig igennem. Men vi forsøger at smage lidt på det hele. Klokken viser midt på eftermiddagen. Hver gang Marius har taget en slurk af glasset med sodavand, fylder farbror op. Jeg beder Enis om at oversætte, at vi er helt overvældede, og at det smager rigtig godt, men vi har lige fået morgenmad med seks skramlede æg og gedeost, før de samlede os op. Adskillige gange inviterer Alma og Kemal os til at komme på besøg ved en anden lejlighed med den tilføjelse, at de så skal se at få fundet en pige til min søn. Det kan da kalde totalservice. Jeg har aldrig oplevet noget tilsvarende. Det er rejsens mest autentiske oplevelse.

»Det her er jo ikke EU for fanden«

Ved 16-tiden bliver vi kørt tilbage til centrum, hvor vi skal på jagt efter en udlejningsbil. »Rent a car«-steder er der 15 af i byen. Men enten skilter de ikke med det, når vi finder adressen, eller også er kontoret ubemandet. En venlig dame ringer til en hr. Robert, der kommer om en halv time. Tre kvarter senere kommer en høj tynd mand så omsider. Det koster 50 euro/dag, alt incl. Og det betyder alt. Heller intet problem at jeg er 69 år, eller at vi krydser grænserne til nabolandene. »Det her er jo ikke EU for fanden« siger manden. Vi kan få den kl. 10 på dag et og aflevere kl. 15 på dag fire for tre dages leje. Det er luksus. I er stadig ret bombede af eftermiddagsmåltidet, så ingen aftensmad. I stedet går vi tidligt hjem og snakker om ting, der rører sig. Der sker noget med far/søn-nærværet, når man er alene sammen under fremmede himmelstrøg. Det er mere end guld værd. Venner, kvinder, seksuel erfaring og mange andre emner får vi vendt.

Fredag om lørdagen

Dagen derpå går vi den lange vej ned til togstationen for at købe billetter til Sarajevo på rejsens næstsidste dag. Faktisk har vi ikke kørt taxa, selv om det er meget billigt, en eneste gang siden den hårrejsende oplevelse med vores bipolare tyrkiske taxachauffør fra Sarajevos lufthavn.

På togstationen ser det ud, som om de har afskediget rengøringspersonalet for tre-fire år siden. I lugen sidder en ældre lille mand. »Vi vil gerne købe billetter til på lørdag« begynder jeg. »Friday and saturday« svarer han. »Saturday« siger jeg. Replikskiftet gentager sig tre gange, og manden bliver mere og mere ophidset, før det går op for mig, at man først kan købe billet til kommende lørdag på fredag eller selve lørdag - ikke et sekund før. Det er sgu lidt molboagtigt. Min søn påstår, at han har fattet pointen efter blot to omgange. Det kan han sagtens sige bagefter.

Mostar er bestemt charmerende, men også turistet, og byen har ikke helt så mange tilbud i form af museer og seværdigheder som hovedstaden. Dog

En af de hyggelige gader i kvarteret omkring Stari Most broen. Her er ingen mangel på souvenirboder, eller steder med udsækning.

På besøg hos Alma og Kemal. Det er Enis til venstre. Her er vi blot nået til den indledende fase af den overvældende opdækning. Vi er aldrig før blevet opvartet i den målestok.

Måske et par tusinde er mødt frem til mindehøjtideligheden for sangeren Halid Beslic. Det er rørende at være en del af.

besøger vi Bosnaseum, (der ikke optræder, når man googler museer på grund af den specielle titel).

Et stort og interessant sted, hvor man kan få et kig ind i stuen hos en henholdsvis bosnisk, kroatisk, serbisk familie. I rummene sidder et par dukker i folkedragter ved spisebordet omgivet af typisk interiør. Mange fine detaljer. Der er også en afdeling tilegnet Marskal Tito og Jugoslavien. Han dukker op igen og igen.

De kommende fire dage skal vi på Skoda-road trip til Montenegro. Derom i tredje og næstsidste afsnit.

Præcisering

I den første artikel i serien fra Balkan blev det beskrevet, at Faris havde afleveret en gave i forbindelse med et lægebesøg. Det er korrekt, men hændelsen fandt sted for 10 år siden, og har således ingen forbindelse til hans nuværende praktik på ambassaden.